

POZİTİF PSİKOLOJİK SERMAYE ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI (*)

Rasim TÖSTEN (**)

Habib ÖZGAN (***)

Öz

Eğitim yönetiminde “pozitif psikolojik sermaye” yaklaşımı eğitimcilerin olumsuzluklarına odaklanmak yerine onların pozitif davranışlarına odaklanarak bunu verimliliğe dönüştürebilme amacı taşımaktadır. Yapılan bu çalışmanın temel amacı öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye yeterliklerini (umut, öz yeterlilik, dayanıklılık, iyimserlik vb.) ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. İlgili alanyazın tarandığında yurt içinde eğitim bilimleri alanında psikolojik sermayeye dair çok az çalışmanın olması, “pozitif psikolojik sermaye” kavramının ülkede yeni tartışılıyor olması araştırmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmanın örneklemini 2012 - 2013 öğretim yılında Diyarbakır ili eğitim kurumlarında görev yapan 112’si kadın, 194’ü erkek olmak üzere toplam 306 öğretmen oluşturmaktadır. Ölçme aracının geliştirilmesi için öncelikle ilgili alan yazın taranarak madde havuzu oluşturulmuş olup 105 maddelik taslak form hazırlanmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak ön uygulamaya çıkmıştır. Uygulama sonrasında geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmış olup faktör yükleri .50’nin altında olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ölçme aracında geride kalan 26 madde yer almıştır.

Yapılan geçerlik çalışmaları sonucunda açılımlayıcı faktör analizi için ölçeğin KMO değeri .91; barlett testi .00 ($p < .01$); açıklanan varyans %61,6 olarak saptanmıştır. Hazırlanan ölçeğin boyutları ise; umut, öz yeterlilik, iyimserlik, psikolojik dayanıklılık, güven ve dışa dönüklük olarak tanımlanmış olup bu boyutlar alanyazın ile tutarlı görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise Ölçme aracı için yapılan DFA’da elde modelin uyum indeksleri incelenmiş ve Ki-kare değerinin ($\chi^2=728.83$, $N=308$, $sd= 285$, $p= 0.00$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksi değerleri ise RMSEA; 0.071, SRMR; 0.13, GFI; 0.85, AGFI; 0.81, CFI; 0.96, IFI; 0.96, NFI; 0.093; $\chi^2/df = 2.56$ olarak bulunmuştur. Bu durum ölçeğin iyi bir model olduğunu göstermektedir. Güvenirlik çalışmasında

*) Bu çalışma Rasim Tösten’in Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapmakta olduğu “Öğretmenlerin Pozitif Psikolojik Sermaye Yeterliklerine İlişkin Algılarının İncelenmesi” adlı doktora tez çalışmasından üretilmiştir. International Perspectives on New Aspects of Learning in Teacher Education- Building Bridges Conference, Diyarbakır (2-4 October 2013) konferansında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**) Ar. Gör., Dicle Üniversitesi Z. G. Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, (e-posta: rasimtosten@hotmail.com).

***) Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, (e-posta: ozgan@gantep.edu.tr)

ise iç tutarlık katsayısı olan cronbach alpha değeri toplamda .92 olarak bulunmuştur. Boyut bazında bakıldığında ise tüm boyutların değerleri .70'in üzerinde çıkmıştır. Sonuç olarak; 26 maddelik 6 boyutlu geçerli ve güvenilir bir ölçek literatüre kazandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sermaye, Pozitif Psikoloji, Geçerlik, Güvenirlik.

The Scale of Positive Psychological Capital: A Reliability and Validity Study

Abstract

In the field of education management, the positive psychological capital approach aims at focusing on favorable behaviors of educationalist and turning this into a fertility instead of focusing on unfavorable qualities. The main aim of this study is to develop a reliable and valid scale that can evaluate teachers' positive psychological capital proficiencies such as hopeness, self-efficacy, optimism, stability. The fact that there are few domestic studies on psychological capital in the field of education sciences and the fact that the concept has just began to be discussed make the study vital.

In the education year of 2012-2013, in the city of Diyarbakır the total 306 teachers 112 of whom are female and 194 of are male were sampled for the study. In order to develop the scale, firstly related literature was scanned and an item pool was constituted. Then a draft form consisting 105 items was formed. After having taken experts' view and having made required arrangements, the draft form was applied preliminarily. Followig to that, the analysis of reliability and validity was done and the items whose item total statistics value is below 0.50 were excluded. So 26 items were left for the scale.

As a result of validity analysis, for the explanatory factor analysis, the scale's KMO value is .091, Barlett test is .00 ($p < .01$) and the total explained variance is % 61.6. The subscales of the scale are determined as hopeness, self-efficacy, optimism, psychological stability, confidence and outwardness. These subscales are found to be consistent with the literature. As a result of confirmatory factor analysis, model's fit index obtained via DFA was examined and Chi-square value ($\chi^2 = 728.83$, $N = 308$, $sd = 285$, $p = 0.00$) is observed to be significant. Fit index values are; RMSEA; 0.071, SRMR; 0.13, GFI; 0.85, AGFI; 0.81, CFI; 0.96, IFI; 0.96, NFI; 0.093; $\chi^2/df = 2.56$. These values shows that the scale is a good model. For the realibility of the scale of whose internal consistency was analyzed, Cronbach Alpha value is estimated to be .092. When analyzed as subscales, whole subscales values were above .70. As a result, a reliable and valid scale with 6 subscales consisting total 26 items has been obtained.

Keywords: Psychological Capital, Positive Psychology, Validity, Realibility.

Giriş

Son yıllarda işletmelerde, kamu kurum ve kuruluşlarda performans artışı için ölçülebilen, geliştirilebilen ve etkin olarak yönlendirilebilen insan kaynağı potansiyelinin ve psikolojik kapasitesinin incelenmesine ilişkin uygulamalar olarak tanımlanan “psikolojik

sermaye” kavramının çalışanların tutum ve davranışları üzerinde ne derece etkili olduğu pek çok çalışmaya konu olmaktadır. Uluslararası alanda pozitif psikolojik sermaye ile örgütsel davranış değişkenleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışma sayısı oldukça fazla olmasına rağmen ülkemizde bu alanda yapılan çalışma sayısı son derece sınırlıdır (Keleş, 2011). Yapılan çalışmalar ise işletme ve yönetim alanlarında görülmektedir. Eğitim bilimleri alanında çalışmanın çok sınırlı olduğu görülmüştür.

Pozitif psikoloji akımı, psikolojik çalışmaların genellikle başarısızlık, patoloji, tükenmişlik ve çaresizlik gibi insan davranışının olumsuzluklarına yönelmesine karşılık, modern yaşamın bireyler için sağladığı olanaklar ve mutlu yaşama erişebilme üzerinde durmaya başlamıştır (Caprara ve Cervore, 2003). 1999 yılında Martin Seligman, psikoloji biliminin insanın normal olmayan yönleri üzerinde durduğuna, güçlü ve olumlu yönlerini anlayıp geliştirmeye çalışmadığına dikkat çekerek, psikoloji bulgularının insanları nasıl daha normal, daha mutlu, daha başarılı ve daha iyi olabileceklerini öğretmek için kullanılması gerektiğini vurgulayarak “pozitif psikoloji” kavramını ileri sürmüştür (Linley ve diğ., 2006).

Rekabet edilebilirlikte insan faktörünü ön plana çıkaran beşeri, sosyal ve pozitif psikolojik sermaye gibi yeni sermaye türlerinin önemi gittikçe artmaktadır (Luthans ve Youssef, 2004). Örgütsel psikolojik sermaye kavramı, çoğunlukla örgütsel alanda uygulanan pozitif psikolojideki teori ve araştırmalardan ortaya çıkmaktadır. Pozitif psikolojiyi örgütsel alana taşıyan pozitif örgütsel davranış, kişilerin zayıflıkları veya aksaklıklarından daha çok, özellikle güçlü taraflarının ortaya çıkarılması ve geliştirilmesiyle ilişkili bir kavram olarak (Seligman -Csikszentmihalyi, 2000), insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetilmesi için yeni bir yaklaşıma odaklanmaktadır (akt. Çetin ve Basım, 2012).

Pozitif psikolojik sermaye ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında psikolojik sermaye düzeyi yüksek olan kişilerin, iş tatmini (Akçay, 2012), problem çözme becerileri, motivasyon, başarı gibi durumlarının da yüksek olduğu görülmüştür. Bir başka husus ise, psikolojik sermayenin geliştirilebilir olduğu yapılan araştırmalarca anlaşılmaktadır (Luthans, Youssef ve Avolio, 2007; Çetin ve Basım, 2012; Luthans, 2002).

Eğitim öğretim süreciyle ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde çalışmaların çoğunlukla olumsuzluklardan hareketle başladığı görülmektedir. Pozitif psikoloji ise olumlu yönlerle ilgilenmektedir. Dolayısıyla eğitim kurumlarında öğretmenlerin, öğrencilerin yahut yöneticilerin psikolojik olarak pozitif yönlerini ön plana çıkarmak ve bu meyanda incelemelerde bulunmak pozitif psikolojik sermaye çalışmalarının özünü oluşturmaktadır.

Psikolojik sermayenin alt bileşenleri vardır. Bunlar temelde dört bileşen (özyeterlilik, umut, iyimserlik ve psikolojik dayanıklılık/sağlamlık/yılmazlık) olmakla birlikte bu bileşenleri arttırmak mümkündür. Memnuniyet, öz bildirim, dışadönüklük, vicdan, hoşluk, nörotisizm, açıklık, özsaygı, öz farkındalık, güven, kararlılık, disiplin ve aidiyet bileşenlerinin de pozitif psikolojik sermaye kapsamına dâhil edildiği görülmüştür (Luthans ve Avolio, Avey, Norman, 2007; Luthans, 2002; Luthans, Vvogelgesang, Lester, 2006; Luthans, Youssef, 2004).

İlgili Yurtiçi Araştırmalar

Yurtiçinde konuyla ilgili olarak; Berberoğlu'nun (2013) işletme anabilim dalında yapmış olduğu "Psikolojik sermayenin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine etkisi: Bir alan araştırması" adlı çalışma; Akçay'ın (2011) işletme anabilim dalında yapmış olduğu "Pozitif psikolojik sermayenin kişisel değerler bakımından iş tatminine etkisi ve bir araştırma" adlı çalışma; Çınar'ın (2011) çalışma endüstrisi alanında yaptığı "Pozitif psikolojik sermayenin örgütsel bağlılıkla ilişkisi" adlı çalışma; Polatçı'nın (2011) işletme alanında yapmış olduğu "Psikolojik sermayenin performans üzerindeki etkisinde iş aile yayılımı ve psikolojik iyi oluşun rolü" adlı çalışma; Kaya'nın (2012) işletme anabilim dalında yapmış olduğu "Psikolojik sermaye ve mesleki bağlılık ilişkisine kariyer planlamasının etkilerinin belirlenmesine yönelik bir model önerisi" adlı çalışma; ve son olarak Saruhan'ın (2013) yine işletme anabilim dalında yapmış olduğu "İletişimin kuruma güven aracılığıyla değişime direnç ile olan ilişkisinde psikolojik sermaye ve algılanan kurumsal adaletin şartlı değişken rolü" adlı çalışmalar mevcuttur. Buradan da anlaşılacağı üzere pozitif psikolojik sermayeyle ilgili yurt içinde yapılan çalışmalar 2010 yılından sonra başlamış olup eğitim bilimleri alanında yapılan çalışma çok sınırlıdır.

Son olarak pozitif psikolojik sermaye kavramına yurtiçinde eğitim bilimleri literatüründe yer vermek, öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye yeterliklerini incelemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

Pozitif psikolojik sermaye ölçeği

Öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye yeterliklerini belirlemek için ölçme aracı geliştirilmeden önce pozitif psikoloji, psikolojik sermaye, pozitif örgütsel davranış, örgütsel psikoloji, pozitif liderlik, örgütsel etkinlik, pozitif örgütsel bilim ile ilgili alanyazın taranmış olup yerli ve yabancı ölçekler incelenmiştir. Alanyazında psikolojik sermayeyle ilgili çalışmalar incelendiğinde Luthans, Youssef ve Avolio'nun (2007) geliştirmiş oldukları psikolojik sermaye ölçeği "PsyCap Questionnaire (PCQ)"den, psikolojik sermayenin bileşenlerinden olan "umut" boyutu Synder ve diğerlerinin (1996) geliştirdiği Hope Scale'den, "iyimserlik" alt boyutu için Scheier, Carver ve Bridges'in (1994) geliştirdiği Life Orientation Test'ten, "psikolojik dayanıklılık" alt boyutu için Wagnild ve Young'un (1993) geliştirdikleri Resilience Measure ölçeğinden ve "özyeterlilik" alt boyutu için Chen, Gully ve Eden'in (2001) geliştirmiş olduğu General Self-Efficacy Measure'den birçok çalışmada yararlanıldığı görülmüştür. Araştırmada kullanılmak üzere geliştirilen ölçekte bahsi geçen ölçme araçlarından yararlanılmakla birlikte Chen ve Lim (2012), Çetin ve Basım'ın (2012) geliştirdikleri psikolojik sermaye ölçeklerinden de maddeler alınmıştır.

Psikolojik sermayeyle ilgili alanyazın incelendiğinde psikolojik sermaye bileşenlerinin araştırmaların kapsamı bağlamında farklılaştığı görülmüştür. Temel bileşenler olarak addedilebilecek boyutlar umut, iyimserlik, özyeterlilik ve psikolojik dayanıklılık olarak kabul edilmektedir. Bununla beraber memnuniyet, özbidirim, dışadönüklük, vicdan, hoş-

luk, nörotisizm, açıklık, özsaygı, öz farkındalık, güven, kararlılık, disiplin ve aidiyet boyutlarının da araştırma kapsamına dâhil edildiği saptanmıştır.

Yöntem

Bu kısımda ölçek geliştirme safhaları işlem basamakları başlığı altında verilmiştir. Birinci işlem basamağında madde havuzunun oluşturulma süreci ve ön uygulamaya hazır hale gelmesi; ikinci işlem basamağında ön uygulama süreci; üçüncü işlem basamağında geçerlik güvenirlik analizleri için madde ayırtediciliği, madde toplam korelasyonu, açımlayıcı faktör analizi, iç tutarlılığa dair güvenirlik analizi, boyutlar arası korelasyon ve doğrulayıcı faktör analizine dair bulgulara yer verilmiştir.

İşlem Basamakları

Birinci İşlem Basamağı

Ölçeğin hazırlanmasında taranan ölçme araçları ve alanyazın sonucunda 120 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Maddelerin içerik ve kapsam geçerliliğinin belirlenebilmesi için tez danışmanı, eğitim yönetimi, program geliştirme, ölçme ve değerlendirme ile araştırma yöntemleri ve istatistik alanında uzman kişilerin görüş ve önerileri doğrultusunda düzenlemeler yapılmış olup ön uygulama için 105 maddelik bir ölçme aracı hazırlanmıştır.

Ölçme aracı uygulanmadan önce, anlaşılabilirliklerinin değerlendirilmesi için kamu okullarında çalışan öğretmenlere tekrar incelettirilmiş ve gelen görüşler doğrultusunda “Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği” ön uygulamaya hazır duruma getirilmiştir.

Ön uygulama için son şekli verilen ölçme aracı iki bölümden oluşmuştur. Ölçme aracının birinci bölümünde 26 maddeden oluşan pozitif psikolojik sermaye ölçeği, ikinci bölümde ise 10 maddeden oluşan kişisel bilgiler kısmı yer almaktadır. Birinci bölüm için 5’li likert dereceleme yapılmıştır. Buna göre; “1: Tamamen Katılıyorum”, “2: Çoğunlukla Katılıyorum”, “3: Kararsızım”, “4: Az Katılıyorum” ve “5: Hiç Katılmıyorum” şeklinde tanımlanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların araştırma sorularına verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaların değerlendirilmesinde “1.00-1.79 = Hiç Katılmıyorum”, “1.80 – 2.59 = Az Katılıyorum”, “2.60 – 3.39 = Kararsızım”, “3.40 – 4.19 = Çok Katılıyorum”, “4.20 – 5.00 = Tam Katılıyorum” ölçütleri esas alınmıştır. Bu durumda 4.20 ve üzeri puan alan öğretmenlerin psikolojik sermaye yeterliklerinin “çok iyi”, 3.40-4.19 puan için öğretmenlerin “iyi”, 2.60-3.39 puan alanların “kararsız”, 1.80-2.59 puan alan öğretmenlerin “düşük” ve 1.00-1.79 puan alanların “çok düşük” olduğu düşünülmektedir.

Kişisel bilgiler kısmında yer alan bağımsız değişkenlerin belirlenmesi için psikolojik sermaye ile ilgili yapılan uygulamalı çalışmaların ölçme araçlarındaki değişkenler incelenmiştir. Bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenler arasında korelasyon bulunan (Luthans ve Avolio, Avey, Norman, 2007, 11) değişkenler (yaş, eğitim durumu, kıdem, maaş memnuniyeti vs.) esas alınmıştır.

İkinci İşlem Basamağı

Araştırmanın ön uygulaması, evrende yer alan okullarla benzerlik gösteren ancak örneklemde yer almayan Diyarbakır il sınırları içinde bulunan kamu okullarında görevli öğretmenlerin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama sonrasında yapılacak olan istatistiksel analizlerin anlamlı olabilmesi ve faktör yüklerinin belirginleşebilmesi için gereken katılımcı sayısı tartışma konusudur. Mevcut görüşler üç kategoride incelenebilir. (Madde sayısı/gözlem sayısı) oranları, mutlak gözlem sayısı ve (beklenen faktör sayısı/gözlem sayısı) oranları (Yurdugül,). Comfrey ve Lee (1992), faktör oluşumlarında mutlak gözlem genişlikleri için 300 katılımcıyı “iyi” olarak kabul etmektedir. Osborne ve Costello (2004) gözlem sayısı oranının faktör sayısının 11 kat olmasını yeterli bulmuştur. Ön uygulaması yapılan bu araştırma 105 maddelik ölçme aracı için madde sayısının üç katı olan 315 öğretmen ile yürütülmüştür.

Ön uygulama sonucunda veri toplama araçları ile ulaşılan geçerlik ve güvenilirlik analizlerine ilişkin bulgulara izleyen başlıkta yer verilmiştir.

Üçüncü İşlem Basamağı: Bulgular

Bu kısımda geçerlik ve güvenilirlik analizlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri. Ön uygulama öncesinde “Pozitif Psikolojik Sermaye Ölçeği”nde 105 madde yer almıştır. Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısının ve madde toplam korelasyonlarının hesaplanması ile test edilmiştir. Güvenirlik analizinde madde toplam korelasyonları .45’in altında olan maddeler değerlendirme dışında bırakılarak geçerlik ve güvenilirlik analizleri yinelenmiştir.

Ölçeğin madde ayırt edicilik gücünün hesaplanması için alt ve üst gruplar belirlenerek her bir maddeye yönelik t testi uygulanmıştır. Maddelerin ayırt ediciliği ölçeğin toplam puanlarına göre oluşturulan alt %27 ve üst %27’lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların ilişkisiz grup t-testi kullanılarak test edilmesidir. Gruplar arasında istendik yönde gözlenen farkların anlamlı çıkması, testin iç tutarlılığının bir göstergesi olarak değerlendirilir. Analiz sonuçları, maddelerin bireyleri ölçülen davranış bakımından ne derece ayırt ettiğini gösterir. Grup büyüklüğü arttıkça anlamlılık düzeyi (sırasıyla $p < .05$, $p < .01$, $p < .001$) konusunda tutucu olunmalıdır (Büyüköztürk, 2004, s: 165-166). Araştırmanın madde ayırt ediciliğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda tüm maddelerin anlamlı olduğu görülmüştür ($p < .01$). %27’lik dilim için 308 katılımcıdan alt sınırdaki 83., üst sınırdaki 225. kişi kabul görülmüştür. Maddelere ait “t” değerleri tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliğine yönelik yapılan t-testi değerleri

Maddeler	t değeri	Maddeler	t değeri
M1	13,735'	M14	10,140'
M2	13,349'	M15	11,411'
M3	13,635'	M16	12,787'
M4	11,121'	M17	12,248'
M5	10,029'	M18	9,150'
M6	11,651'	M19	9,930'
M7	9,382'	M20	10,669'
M8	9,341'	M21	12,918'
M9	10,636'	M22	9,881'
M10	10,933'	M23	11,961'
M11	11,739'	M24	11,229'
M12	12,018'	M25	10,577'
M13	10,969'	M26	13,784'

Ölçeğin açıklayıcı faktör analizi ile değerlendirilmeye uygun olup olmadığını test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Barlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiştir. KMO değeri .913 olan ve Barlett testi anlamlı ($p < .01$) bulunan veri setinin faktör analizi için uygun olduğu anlaşılmıştır. Büyüköztürk (2002,120) KMO katsayısının .60'tan yüksek ve Barlett testinin anlamlı çıkması halinde verilerin faktör analizi için uygun olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada, ölçeğin yapı geçerliğini incelemek üzere öncelikle açıklayıcı faktör analizi yapılmış olup sonrasında açıklayıcı faktör analizinde belirlenen modelin uygunluğunu test etmek için ise doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 6 boyuttan oluştuğu saptanmıştır. Dönürülmüş faktör sonrasında ölçeğin birinci faktörünün 4 maddeden, ikinci faktörünün 5 maddeden, üçüncü faktörünün 4 maddeden, dördüncü faktörünün 5 maddeden, beşinci faktörünün 5 maddeden ve altıncı faktörünün 3 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. 6 boyutta açıklanan varyansın toplamda %61,6 olduğu görülmüştür. Buna göre birinci boyut (özyeterlilik) %11,768, ikinci boyut (iyimserlik) %11,62, üçüncü boyut (güven) %11,038, dördüncü boyut (dışadönüklük)%9,76, beşinci boyut (psikolojik dayanıklılık) 9,595 ve altıncı boyut (umut) ise %7,818'ini açıklamaktadır. Faktör yükleri ve madde toplam korelasyonları tablo 2'deki gibidir:

Tablo 2: Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği için yapılan açımlayıcı faktör analizi ve madde toplam korelasyon sonuçları

Madde No	Madde toplam korelasyonu (MTK)	Faktör yükü değeri	ÖZYETERLİLİK (self-efficacy)
(m79)	,618	,742	Yaptığım işin tüm aşamasında kendimden eminimdir.
(m78)	,499	,715	Kendime güvenirim.
(m75)	,632	,627	Başarı için yapmam gerekeni biliyorum.
(m76)	,602	,542	Beni zorlayan işlerde kimden yardım alacağımı bilirim.
Cronbach-Alpha =		.796	
Madde	MTK	Faktör yükü	İYİMSERLİK (optimism)
(m26)	,527	,786	Hayat dolu bir insanım.
(m65)	,579	,685	Enerji doluyum.
(m55)	,498	,666	Hayat güzeldir.
(m95)	,513	,634	Güler yüzlüyüm.
(m40)	,506	,586	Toplumla iç içe yaşamak bana huzur veriyor.
Cronbach-Alpha =		.80	
Madde	MTK	Faktör yükü	GÜVEN (trust)
(m94)	,605	,796	Mesleki sorumluluklarımın farkındayım.
(m92)	,570	,746	Öğrencilerimin sorunlarını çözmekte istekliyim.
(m93)	,596	,725	Mesleğimde güvenilir birisi olduğumu söylerler.
(m81)	,568	,549	Yaptığım her iş için hesap verebilirim.
Cronbach-Alpha =		.825	
Madde	MTK	Faktör yükü	DIŞADÖNÜKLÜK (extraversion)
(m85)	,541	,751	Mesleğimle ilgili konularda istenirse bir grubu bilgilendiririm.
(m84)	,565	,747	Okulumun bir problemi olduğunda çözüm için gerekirse tüm mercilerle görüşürüm.
(m104)	,562	,592	Okulum için yeni fikirler geliştiririm.
(m82)	,614	,532	Mesleki konularda kurumumu temsil edebilirim.
(m105)	,543	,439	Çalışma hayatımda şeffaf olmayı tercih ederim.
Cronbach-Alpha =		.794	
Madde	MTK	Faktör yükü	PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK (resiliency)

(m19)	,463	,671	Öğrencilerimin eğitimi için çevredeki olumsuzluklarla mücadele ederim.
(m30)	,514	,633	Kurumumdaki bir sorun için yapıcı katkılar sağladım.
(m31)	,598	,627	Beklenmedik sorunlara çözümler geliştirebilirim.
(m53)	,477	,579	Zorluklar mücadele azmimi artırır.
(m49)	,588	,523	Güçlükler karşısında mücadele ederim.
<i>Cronbach-Alpha =</i>		.757	
<i>Madde</i>	<i>MTK</i>	<i>Faktör yükü</i>	UMUT (hope)
(m73)	,519	,721	Yaşadığım problemler beni olgunlaştırır.
(m72)	,508	,707	Mesleğimi icra ederken aynı anda birçok işin üstesinden gelirim.
(m74)	,640	,545	Öğretmenlik hayatımda karşılaşılabileceğim problemlerle bir şekilde başedebilirim.
<i>Cronbach-Alpha =</i>		.727	
Açıklanan Varyans = 61,6		KMO = ,913	
Toplam Cronbach-Alpha = ,927		Barlett Küresellik Testi = p<.01	

Tablo 2 incelendiğinde, birinci boyuttaki faktörlerin yük değerleri .54 ile .74, ikinci boyuttaki faktörlerin yük değerleri .58 ve .78, üçüncü boyuttaki faktörlerin yük değerleri .54 ile .79, dördüncü boyuttaki yük değerleri .44 ile .75, beşinci boyuttaki yük değerleri .52 ile .67 ve altıncı boyuttaki yük değerleri .54 ile .72 arasında değişmektedir. Birinci boyutta yer alan maddelerin madde toplam korelasyonları .50 ile .63 arasında, ikinci boyutta maddelerin .50 ile .58 arasında, üçüncü boyutta maddelerin .56 ile .60 arasında, dördüncü boyutta maddelerin .54 ve .61 arasında, beşinci boyutta maddelerin .46 ile .59 arasında ve altıncı boyutta maddelerin .51 ile .64 arasında değiştiği görülmektedir.

Altı boyutlu ölçekten elde edilen puanlar için hesaplanan alfa iç tutarlılık katsayısı birinci boyut için .796, ikinci boyut için .80, üçüncü boyut için .825, dördüncü boyut için .794, beşinci boyut için .757 ve altıncı boyut için .727'dir. Altı boyutlu ölçeğin alfa tutarlılık katsayısı ise .927'dir.

Ölçeğin boyutları arasındaki ilişkisini tespit etmek için yapılan korelasyon testinde boyutların orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Aşağıdaki tablo 3'te elde edilen değerler verilmiştir:

Tablo 3: Ölçeğin boyutları arasındaki korelasyon durumları

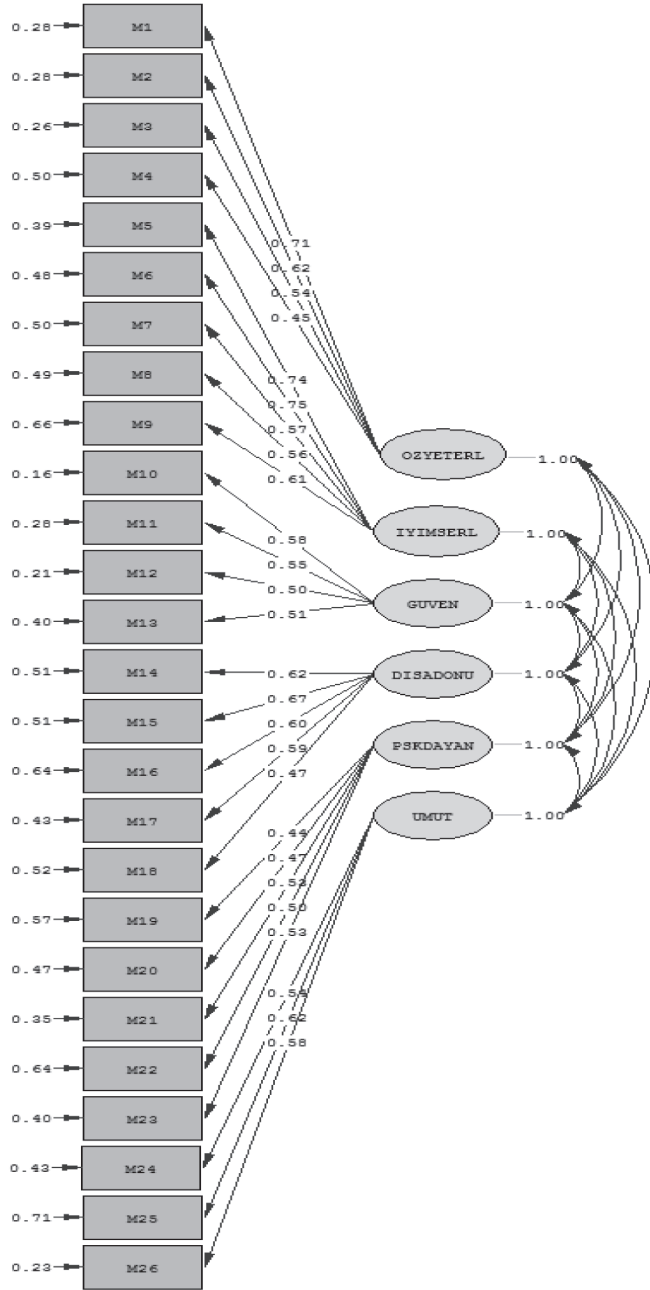
	Boyutlar arasındaki korelasyon durumu					
	Umut	Dayanıklılık	dısdonuklk	Güven	İyimserlik	Ozyeterlik
Umut	1,000					
Dayanıklılık	,522	1,000				
Dısdonuklk	,555	,586	1,000			
Güven	,510	,511	,592	1,000		
İyimserlik	,432	,539	,516	,476	1,000	
Ozyeterlilik	,572	,566	,548	,581	,530	1,000

Not: .10'dan büyük olan değerler anlamlı olarak değerlendirilebilir (p<.05).

Tablo 3'te de görüldüğü gibi boyutlar arasındaki ilişki düzeyi .43 ile .59 arasında değişim göstermektedir. Bu durumda daha önce de belirtildiği üzere pozitif yönde orta derecede bir ilişkidenden bahsedilebilir.

Ölçme aracının yapı geçerliği için bir diğer yöntem ise Doğrulayıcı Faktör Analizidir (DFA). Açıklayıcı faktör analizinde bulunan faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi işlemi yapılmıştır. Bu çalışmada yapılan DFA için Ki-Kare Uyum Testi, karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaştırılmış uyum indeksi (NFI), iyilik uyum indeksi (GFI), düzeltilmiş iyilik uyum indeksi (AGFI), fazlalık uyum indeksi (IFI), tahmin hatalarının ortalamasının karekökü (RMSEA) ve standartlaştırılmış hata kareleri ortalamasının karekökü (SRMR) uyum indeksleri incelenmiştir. RMSEA için .08 ve aşağı değerler iyi uyuma .08 ile .10 arası değerler zayıf uyuma işaret etmektedir (MacCallum ve diğerleri, 1996; akt. Hooper, Coughlan, ve Mullen, 2008). GFI, CFI, NFI, ve IFI indeksleri için 0.90 değeri kabul edilebilir uyuma ve 0.95 değeri mükemmel uyuma işaret etmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Bentler ve Bonnett, 1980; Marsh, Hau, Artelt, Baumert ve Peschar, 2006; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller 2003). AGFI için .85 değeri kabul edilebilir uyum değer ve .90 değeri iyi uyumu; SRMR için 0.05 değeri iyi uyumu ve 0.05 ile 0.10 arasındaki değerler ise kabul edilebilir uyumu; χ^2/sd için 2 ve altı iyi uyumu, 2 ile 3 arası ise kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller 2003).

Ölçme aracı için yapılan DFA'da elde edilen uyum indeksleri incelenmiş ve Ki-kare değerinin ($\chi^2=728.83$, $N=308$, $sd= 285$, $p= 0.00$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksi değerleri ise RMSEA; 0.071, SRMR; 0.13, GFI; 0.85, AGFI; 0.81, CFI; 0.96, IFI; 0.96, NFI; 0.093; $\chi^2/df = 2.56$ olarak bulunmuştur. Buna göre modelin iyi uyum verdiği söylenebilir. Modele ilişkin faktör yükleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Chi-Square=728.83, df=285, P-value=0.00000, RMSEA=0.071

Şekil 1: Açıklayıcı faktör analizi sonucundaki modelin yük değerleri

Sonuç ve Öneriler

Ölçeğin yapı geçerliğini ve güvenilirliğini test etmek için yapılan analizler dikkate alındığında veri toplama aracının geçerli ve güvenilir ölçüm yaptığına karar verilmiştir. Geçerlik güvenilirlik analizleri için madde ayırteediciliği, madde toplam korelasyonu, açılmayıcı faktör analizi, iç tutarlılığa dair güvenilirlik analizi, boyutlar arası korelasyon ve doğrulayıcı faktör analizine dair bulgulara bakıldığında elde edilen değerlerin yeteri düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Ölçeğin modelinde yer alan boyutların ise literatürde karşılığının olduğu görülmüştür.

Ölçeğin son halinde 26 maddeden oluşan öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye yeterliklerine dair algıları ölçmeyi amaçlayan kısım ile 10 maddeden oluşan kişisel bilgilere ait kısım yer almaktadır. Ölçme aracı bu haliyle öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye yeterlik algılarının incelenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçay, H. V. (2012). Pozitif psikolojik sermayenin iş tatmini ile ilişkisi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi. *İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*.2/1
- Akçay, V. H. (2011). *Pozitif psikolojik sermayenin kişisel değerler bakımından iş tatmine etkisi ve bir araştırma*. (yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD.
- Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *psychological bulletin*, 88 (3), 588-606.
- Berberoğlu, N. (2013). *Psikolojik sermayenin örgütsel vatandaşlık davranışı üzerine etkisi: Bir alan araştırması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü, İşletme ABD.
- Büyüköztürk, Ş.(2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. 7. Baskı Ankara: Pegem Akademi
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. PegemA Yayıncılık, Ankara.
- Caprara, G. V., & Daniel C. (2003). “A conception of personality for a psychology of human strengths: personality as an agentive, self regulating system”, in : L. G. Aspinwall & U. M. Staudinger, (Ed), *A Psychology of Human Strengths: Fundamental Questions and Future Directions for a Positive Psychology*. Washington: DC American Psychological Association, ss.61-74.
- Chen, D, Lim, V. (2012). Strength in adversity: The influence of psychological capital on job search. *Journal of Organizational Behaviors*. 33, 811–839 (2012) DOI: 10.1002/job.1814.

- Chen, G., Gully, S. M., ve Eden, D. (2001). Validation of a new general self-efficacy scale. *Organizational Research Methods*, 4, 62-83.
- Comfrey, A. L., ve Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Creswell JW. (2002). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative approaches to research*. Upper Saddle River, NJ: Merrill/Pearson Education.
- Çetin, F., Basım, H. N. (2012). Örgütsel psikolojik sermaye: bir ölçek uyarlama çalışması. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 45,1, 121-137.
- Çınar, E. (2011). *Pozitif psikolojik sermayenin örgütsel bağlılıkla ilişkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal bilimler enstitüsü Çalışma ve Endüstri ABD.
- Demirkasımoğlu, N. (2012). *Kamu ve özel ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin psikolojik sözleşme algıları ve iş çevresine uyum düzeyleri ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Eğitim bilimleri Enstitüsü, eğitim yönetimi ve Politikaları ABD.
- Fraenkel, R. M. ve Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in Education*. (6. baskı). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Hu, L. & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55.
- Hooper, D., Coughlan, J. & Mullen, M. R. (2008) "Structural equation modelling: guidelines for determining model fit." *The Electronic Journal of Business Research Methods*, 6 (1), 53 – 60. 13.11.2012, www.ejbrm.com
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, Ş. D. (2012). *Psikolojik sermaye ve mesleki bağlılık ilişkisine kariyer planlamasının etkilerinin belirlenmesine yönelik bir model önerisi* (yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD.
- Keleş, Hatice Necla (2011) Pozitif psikolojik sermaye: tanımı, bileşenleri ve örgüt yönetimine etkileri. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3,2.
- Linley, Alex ve diğ. (2006) "Positive psychology: Past, present and (possible) future", *The Journal of Positive Psychology*.1:1, 3 -16.
- Luthans F, Youssef CM, Avolio BJ. (2007). *Psychological capital*. New York: Oxford University Press.
- Luthans, F; Avolio, BJ.; Avey, JB.; and Norman, SM. (2007). "Positive psychological capital: measurement and relationship with performance and satisfaction" *Personnel Psychology*. 60, 541-572.
- Luthans, Fred. (2002). "Positive organizational behavior: developing and managing psychological strengths", *Academy of Management Executive*. 16.

- Luthans, Fred, Vogelgesang, G. R. & Lester, P. B. (2006). "Developing the psychological capital of resiliency", *Human Resource Development Review*, 5,1.
- Luthans, Fred & Youssef, C. M. (2004). "Human, social and now positive psychological capital management: investing in people for competitive advantage", *Organizational Dynamics*. 33:2, 143-160.
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Artelt, C., Baumert, J. & Peschar, J. L. (2006). OECD's Brief Self-Report Measure of Educational Psychology's Most Useful Affective Constructs: Cross-cultural, Psychometric Comparisons across 25 Countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311-360.
- Osborne, J. W. ve Costello, A. B. (2004). Sample size and subject to item ratio in principal components analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 9(11).
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Polatçı, S. (2011). *Psikolojik sermayenin performans üzerindeki etkisinde iş aile yayılımı ve psikolojik iyi oluşun rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletme ABD.
- Saruhan, N. (2013). *The role of trust in organization in the relationship between resistance to change and communication. The moderating effects of organizational justice and psychological capital on this relationship / İletişimin kuruma güven aracılığıyla değişime direnç ile olan ilişkisinde psikolojik sermaye ve algılanan kurumsal adaletin şartlı değişken rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi)Marmara Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsü, işletme ABD.
- Scheier, M. F., Carver, C. S. ve Bridges, M. W. (1994). Distinguishing optimism from neuroticism (and trait anxiety, self-mastery and self-esteem): A re- evaluation of the life orientation test. *Journal of Personality and Social Psikology*, 67, 1063-1078.
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H. & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Snyder, C. R., Sympson, S. C., Ybasco, F. C., Borders, T. F., Babyak, M. A., ve Higgins, R. L. (1996). Development and validation of the State Hope Scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 321-335.
- Wagnild, G., ve Young, H. (1993). Development and psychometric evaluation of the Resilience Scale. *Journal of Nursing Measurement*, 1, 165-178.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yurdugül, H. (2005). Davranış bilimlerinde ölçek geliştirme çalışmaları için bazı ayrıntılar http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/FA_OrneklemGenislikleri ET: 27.08.2013.